

Groot verschil in ontwikkeling tussen jonge Wespendienven *Pernis apivorus* in hetzelfde nest

Emiel Blanke en Sjaak Bruggeman

Wespendienven blijven voor verrassingen zorgen. Dit jaar vonden wij een nest op een locatie waar je normaal geen Wespendienf verwacht. Bij controle van de jongen bleek een opmerkelijk verschil in leeftijd van de jongen.

Sinds 1994 inventariseren wij roofvogels in het Boetelerveld in Raalte. Dit 170 ha grote, vochtige heidegebied geldt als laatste representant van de vochtige Sallandse heidevelden. Het bestaat voor 60% uit (deels door pijpestroetje overwoekerde) heide. Her en der zijn vliegdenbosjes ontstaan en langs de randen zijn wat grove dennen en berkenbosjes aangeplant. Opgevallende gaten in de bosrand zijn opgevuld met eik. Bomen hoger dan tien meter zijn een uitzondering. Toch broeden er elk jaar 2 paren Buizerd, 1 paart Havik en 1-2 paren Sperwer. Torenavalk en Boomvalk worden regelmatig waargenomen, maar komen in het Boetelerveld niet tot broeden. Een Wespendienf verwacht je er niet direct. Echter, in 1994 en 1995 broedde deze soort succesvol in een grove den op 7 m hoogte. In de daaropvolgende jaren werden slechts sporadisch zichtwaarnemingen gedaan.

Maar dit jaar 'was hij er weer'. Op 29 mei zagen wij een Wespendienf op een oud buizerdnest staan in een grove den op 7.5 m hoogte. Het nest was belegd met verse takken en bladeren van eik. De nestboom bevond zich in een klein bos vlakbij een pad. Vanaf dit pad was het nest en de daarop broedende vogel met behulp van een telescoop prachtig te bekijken. Aangezien wij geen klimmers zijn, hebben wij Paul Voskamp benaderd om de jongen te komen ringen.

Op 5 augustus zijn de jongen geringd. Al vanaf de grond viel het verschil in grootte tussen de jongen op. Het oudste jong stond, volledig in de veren, hoog op het nest en begroette de klimmer met fel klappende vleugels, terwijl van het kleinste jong niet meer dan de donskop was te zien. Je verwacht dan een jong met een of andere afwijking en een forse groeivertraging. Niets van dat alles! Het oudste jong (vleugel 325 mm, gewicht 880 gram) was c. 41 dagen oud, het jongste jong (vleugel 202 mm, gewicht 740 gram) slechts c. 24 dagen (beide op basis van vleugellengte), een ogenschijnlijk verschil van 16 dagen. Beide jongen waren in goede conditie, zaten goed in de veren, hadden een volle krop en hadden -gezien de vele raten in de nestkom (tot een doorsnede van 150 mm)- aan voedsel geen gebrek.

De vraag is waar dit opmerkelijke verschil aan lag. Rob Bijlsma schrijft in de Ecologische Atlas dat er soms een groot leeftijdsverschil tussen de jongen op een wespendienvennest voorkomt. Als maximum noemt hij 5 dagen, mogelijk veroorzaakt door koele weersomstandigheden in het voorjaar, resulterend in voedselschaarste en een vertraagde aanmaak van eieren. Gaat dit ook op voor ons geval?

Sjaak werkt bij het waterschap en heeft daar de weergegevens van het KNMI en de neerslaggegevens van twee meetstations (Heino en Lettele) in de nabijheid van het Boetelerveld verzameld. Uitgaande van een broeduur van 34 dagen (Handleiding veldonderzoek Roofvogels) moet het eerste ei rond 24 mei zijn gelegd, het tweede ei rond 9 juni. Uit de KNMI-gegevens blijkt dat de eerste 14 dagen van mei bijzonder zacht waren met veel zonneschijn. Enkele citaten: 'op 5 mei werd op veel plaatsen de 25°C overschreden', en '16 mei in De Bilt 29,6°C; de twaalfde zomerse dag'. Daarna werd het echter koeler en nam de neerslag toe. Op 18 en 19 mei was de maximumtemperatuur 14°C en daalde de temperatuur in de nacht van 20 op 21 mei naar 1-3°C. De laatste tien dagen van mei waren de temperaturen lager dan normaal (12.1°C tegen gemiddeld 12.7°C); ook het aantal zonuren bleef achter. Juni was volgens het KNMI warm, zonnig en droog. Zowel de temperatuur als het aantal uren zonneschijn lagen in de eerste decade van juni boven het gemiddelde. Beide meetstations nabij het Boetelerveld meldden in de periode 1-16 mei, met uitzondering van een bui op 3 mei, geen neerslag van betekenis. Op 17 mei viel op beide stations >20 mm regen in een etmaal; vanaf dat moment regende het tot eind mei bijna elke dag.



Jonge Wespendieven uit hetzelfde nest (let op leeftijdsverschil), Boetelerveld, Raalte, 5 augustus 2000 (Emiel Blanke). *Nestling Honey Buzzards from the same nest, showing a distinct difference in development.*

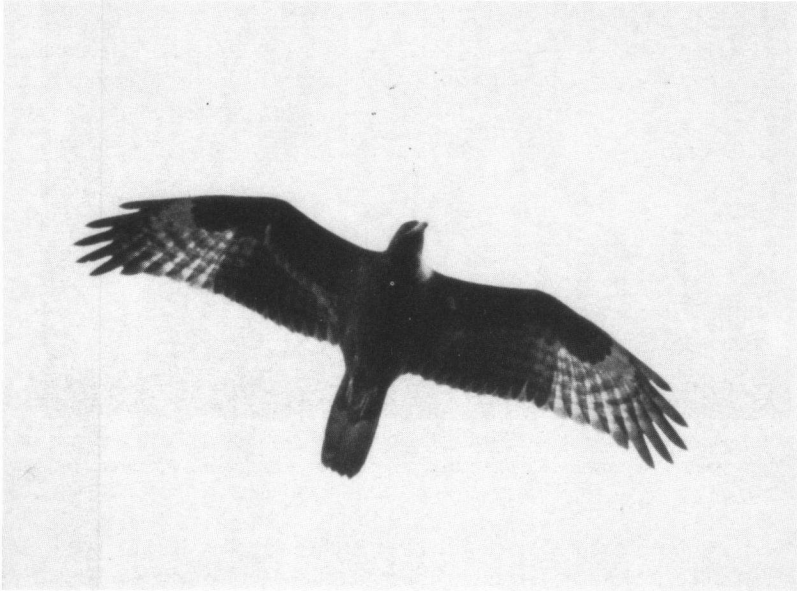
Kan het 'leeftijds'verschil van ruim twee weken tussen de nestjongen zijn veroorzaakt door deze weersvariaties? Een uitstekend begin in mei (warm en droog), waardoor het vrouwtje veel reserves kan opbouwen en al vroeg met de eileg begint? En dat de verslechterende weersomstandigheden een zodanig remmend effect op de aanmaak van het tweede ei hadden dat dit pas 16 dagen later werd gelegd? Of spelen

hier wellicht andere factoren een rol? Bij Wespddieven broedt zowel het vrouwtje als het mannetje. Kan door dit continue bebroeden van het eerste ei het embryo zich sneller ontwikkelen (bijvoorbeeld al na 28-30 dagen uitkomen in plaats van na 34 dagen)? Wordt het tweede ei dan, omdat er al een jong is, in zijn laatste week als ei minder intensief bebroed waardoor een langere broedtijd en dus een groter leeftijdsverschil ontstaat? Gaarne reacties.

Summary: Large discrepancy in development between sibling Honey Buzzards *Pernis apivorus*

On 5 August 2000, two nestling Honey Buzzards were ringed, weighed and measured in the eastern Netherlands. The eldest weighed 880 grams and its age was estimated at 41 days old (maximum wing chord 325 mm); the youngest weighed 740 grams and had a wing length of 202 mm (equivalent to 24 days old). Both were in excellent condition and had a full crop; the nest also contained a large number of empty wasp combs. It is unlikely that this huge difference reflected a similar discrepancy in laying date. Several other suggestions are given.

Adres: Bevernel 40, 8101 HB Raalte (0572-356918).



Juvenile Wespddief (choco-type) op trek, Falsterbo, Zuid-Zweden, 16 september 1985 (Jan Stok).
Migrating juvenile Honey Buzzard, Falsterbo, southern Sweden, 16 September 1985.